

عامل روانی در استراتژی سیاسی

احسان جعفری فر

اندیشه‌سکده
روابط بین‌الملل

عامل روانی در استراتژی سیاسی

(از هسته ای هراسی تا ایدئولوژی هراسی ایران)

نویسنده: احسان جعفری فر

کلمات کلیدی: استراتژی سیاسی، بازی روانی، جنگ روانی، تاکتیک نرم، نفوذ

اندیشکده روابط بین الملل: عملیات روانی در شرایطی مورد استفاده قرار می گیرد که یک دولت نخواهد بصورت رودرو قرار بگیرد اما برای تغییر یا حفظ روحیه مردم و انجام عملیات های غیرجامع با ایجاد فرسایش و به نوعی ضربه زدن های گریزی و فراری طرف را خسته کرده و جایگاه و امتیاز خود را به حداکثر می رساند.

لازمه انجام عملیات روانی ابتدا ترسیم خط مشی کلی است که بتواند در اقدام بعدی تاکتیک های روانی را در بستر خود بگنجانند. از اینرو کارویژه خطمشی هماهنگی اقدامات عملی است تا بتواند عواطف و احساسات مد نظر را در طیف هدف بیدار کند که جنس احساسات می تواند رنگ و بوی مذهبی، وطن پرستانه، اجتماعی و... داشته باشد. هدف دشمن و درواقع آرمان ها و اشتیاقات که بعنوان توجیه کننده گروه مبارز خود در نظر میگیرد باید بتواند آن شور و تحول-خیزش عمده را برانگیزد. نقش الهام کننده ای که عوامل روانی در ایجاد تصویر و واقع نمایی و نه واقع گرایی دارد بسیار اهمیت دارد. از طرف دیگر عامل روانی خواهد توانست تا دیگران را به تحریک تلقیات (Fatalism) تقدیر گرایی وا دارد و بنابراین اراده ای برای درک روشن وضعیت بوجود نیاید. عملیات روانی نوعی اقدام فرسایشی است که هزینه های دشمن را افزایش خواهد داد و آن را با ریسک ها و مخاطرات زیادی روبرو خواهد ساخت.

بدین ترتیب بازی روانی شامل عملیات روانی می شود که در سه بعد خود را عرضه می کند. در بعد داخلی، در بعد عملیات روانی-میدانی و در بعد عملیات میدانی. در بعد داخلی می توان به تهدیدات داخلی و القا تلقین ها و برانگیختن شورهای خودمانی اشاره داشت که نمونه اش تلاش دولتمردان آمریکا بعد از یازده سپتامبر برای تحت تاثیر قرار دادن دیگر دولتمردان، افکار عمومی و جنگ علیه تروریسم است. در بعد عملیات روانی-میدانی یک سری عملیات هماهنگ با بعد خارجی صورت می گیرد مثل ترسیم چهره ی وحشتناک از اقدامات دشمن در ورای مرزهای داخلی و در واقع اپیدمی کردن حضور دشمن در پشت مرزها یا نزدیک بودن خطر بیشتر از آنچه که حتی تصورش را می شود کرد.

بازتاب رسانه ای و اعزام خبرنگاران برای جمع آوری خبرهای ویژه و هدفمند در این راستا پوشش مناسبی را ارائه و همچنین برگزاری نشست های بین المللی برای برجسته کردن موضوع و حیاتی جلوه دادن آن نیز به شالوده بندی آن کمک خواهد کرد. تاثیرات خارجی این عوامل بر طرف مقابل می تواند با ایجاد استرس، خسته شدن، سردرگمی، بی اعتمادی، تسلیم سرنوشت شدن و ... در اثر حملات روانی و تبلیغاتی همراه باشد.

با مرور کلی مبحث میتوان گفت در مورد اول جامعه هدف، درون مرزی است و در بعد دیگر ایجاد سیگنال هایی برای دیگران و دشمن که مساله مورد توجه واقع می شود. هدف از ایجاد این سیگنال ها ایجاد اتحاد با دیگران و انزوا برای دشمن است و برای همین منظور تحریم ها اجازه خواهد داد که توافق دوستان و اتحاد در قبال منزوی کردن ابژه شکل بگیرد چراکه هر دولتی بعنوان دوست جامعه درونی خود را نسبت به آن موضوع نیز متقاعد کرده است.

بعد سوم اتحاد برای اقدام و متنبه کردن متجاوز است که می تواند با محاصره و اقدامات نظامی همراه باشد. در واقع عملیات روانی می تواند تا سطوح مشخصی پیش رود و در یک سطح متوقف شود در حالیکه می تواند تا حد نهایی ضربه نظامی نیز پیش رود.

اصل روانشناسی و کاربرد آن در سیاست، به ارتقا فهم محدود به ادراک فراگیر و مشترک از خطر کمک خواهد کرد. با این حال باید توجه داشت عملیات روانی بسته به موضوع و شرایط و شکل عملیات می تواند در مدت زمان متفاوتی تاثیرگذار باشد. برای مثال مساله ی هسته ای ایران از بعد فنی به یک بعد سیاسی و امنیتی در طی چند مرحله کشانده شد و سهم عملیات روانی و دیپلماسی ها و لابی های انجام شده بر علیه ایران نشان دهنده ی اینست که چگونه عملیات روانی نیز موفقیت آمیز بوده است. در بعد دیگر می توان به ایران هراسی از بعد ایدئولوژیک اشاره کرد که در حال پا گرفتن است و در عملیات سطح اول که همان تحت تاثیر قرار دادن سیاستمداران داخلی غرب و احیانا مردم است میتوان اشاره نمود. اگر تا یک زمانی این سیاستمداران غربی بودند که سیاست ایران هراسی را هدایت می کردند ولی امروز خود تحت تاثیر آن جو آلوده چنان قرار گرفته اند که باید گفت ایران هراسی دارد سیاست آمریکا را می چیند و با این زمینه دیگر سیاستمداران را تشویق می کند که با این ذهنیت به سیاست چینی بر مبنای ایران هراسی دست زنند.

یکی از دلایلی که دونالد ترامپ به تغییر مداوم کابینه و مشاورانش پرداخت این بود که نیازمند کسانی بود که آن ذهنیت و تفکر ضد ایرانی در آنها تبدیل به باور شده باشد هرچند این تهدید خلاف امر واقع باشد. در بعد دوم ایران هراسی برای کشورهای عربی نیز با توجه به وجود پیش زمینه هایی می تواند از یک مساله در زمین خاکستری به سیاه وارد شود و هرچند تلاش های ایران برای بهبود روابط یا خویشتن داری در مقابل رفتار و گفتارهای برخی سیاستمداران عربی قابل دفاع است اما به تصلیب کشاندن ذهنیت عرب ها با کابینه کاملا ضدایرانی ترامپ می تواند با خلاقیت هایی که ناشی از درگیری

شدید این افراد با این موضوع است همراه گردد. نتیجه ی این تلاشها آزمودن روش های مختلف برای تثبیت موضوع بین ذهنی غرب و اعراب است. از همین رو ممکن است ایران هراسی نیز چون پروژه برنامه ی هسته ای دارای سیر زمانی و با برنامه های متعددی همراه باشد. اما مهمترین اقدامی که بر ضد عملیات روانی باید انجام بگیرد این است که بازی با اطلاعات اساسی به چالش کشیده شود و درواقع همان اطلاعاتی که قرار است حربه عملیات روانی شود به ضد حربه تبدیل شود.

در این راستا ممکن است تجدید روابط و مراودات به گونه ای برگ بازی را از کسی که عملیات روانی-بازی را انجام میدهد بگیرد. دومین گام اقدامات پیشگیری و حتی پیشدستانه است. سومین اقدام برچیدن اساس ترس ها و شالوده تبلیغات نسبت به موضوع خاصی چون خطر ایدئولوژیک است. باید توجه داشت همانگونه که با دستکاری ذهنیت و واقع نمایی می توان بر کسی تاثیر منفی گذاشت به همان میزان نیز می توان تاثیر مثبت گذاشت. سومین گام وابستگی یا ایجاد نقطه ی استراتژیکی مشترک با کشورهای هدف غرب است.

چهارمین گام کاستن فشار روانی تحت تاثیر اقدامات داخلی و خارجی است. باید توجه داشت که پیامد هر اقدامی مثبت و منفی است لذا اینکه چه کسانی چه تاثیراتی از اقدامات و مانورهای ما دریافت خواهند کرد اهمیت ویژه ای دارد. در خاتمه می توان گفت عملیات روانی یک راه نفوذ به ذهن ها است و نباید فراموش کرد که به همان اندازه که دولت ها مردمان خود را تحت تاثیر عملیات روانی قرار می دهند خود نیز تحت تاثیر عملیات روانی هستند.

برای تهیه محصولات به فروشگاه اندیشکده مراجعه کنید

www.irthink.com

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۵۶۴۵۴۶۲

پست الکترونیکی: irtt.ir@gmail.com

www.irthink.com

